

Többször csak a rím kedvéért ír le sorokat; az élmény nem mindig emelkedik a lírai kifejezés hőfokára. Egyik másik verse Takáts Gyula és — akaratlanul is — József Áttila hangszerezését hordozza. Takáts Gyula arca tájversein keresztül tör elő, József Áttilából néha az ötletek szeszélyes ugrádozása hoz elő valamit. Hegedüs ötlete azonban néha suta, keresett eredetieskedésnek látszik, pl. Milláját aggódva figyelmezteti, hogy egy nap esetleg szelíd tehénhez hasonlíthatja.

Versei erős költői szándékról tanúskodnak. Hegedüs Zoltán tudatos költő; tudja, hogy jó verseket ír. Ha meg tud erről feledkezni, versei tesznek majd róla bizonyosságot.

H. Kovács Zoltán.

A MAGYAR RITMIKA VÁLASZ-ÚTJA. Gábor Ignác könyve. (Dr. Vajna és Bokor, Budapest, é. n.) — Gábor Ignác régi harcosa a magyar ritmikának. 1908-ban a *Magyar ősi ritmus* c. könyvével indul, s mindjárt új utakra lép. Ritmikai koncepciója voltaképpen már ekkor készen áll. Azóta inkább harcol, vagdalkozik, hirdeti és védi igazát, s csak olykor-olykor hoz újat.

A legfontosabb, amit a magyar ritmika Gábornak köszönhet, az evolúció felismerése és hangoztatása. Történelmi módszerrel kell hozzáfogni a ritmus vizsgálatához, mert a vers élő, folyton változó, alakuló valóság, kész sablonokkal nem lehet megközelíteni.

Ezzel a módszerrel jut el új könyve, a *Magyar ritmika választója* eredményeihez is.

Az egyik jelentős megállapítása, hogy a Gyöngyösi költészetében és idejében már 6+6-os sorrá szilárdult alexandrinus ritmikailag lényeges változáson ment keresztül Arany Jánosig. A félsorok egymáshoz közelebb kerültek, a cezura elhalványult, a régi, fesszes orchesztikus ritmust felváltotta a Sprechvers jóval könnyedébb, lazább ritmusa.

A másik érdekes felismerése az ú. n. strófikus, vagy másképp sorközi alliteráció. Az alliteráció az ősi magyar versben éppúgy, akár a vogul és osztyák népköltészetben vagy az Eddában a négyütemes sorok hangsúlyos lüktetőit köti össze, a félsorokat íveli át. Zrinyi továbbmegy: sorokat, sőt olykor versszakokat kapcsol egybe az alliterációval. A betűrim primátusát jelenti ez a sorvégi rím felett. S mennyivel másabb a *Szigeti veszedelem* ennek a tudtával,

s mennyivel női megint a művész Zrinyi iránti tisztelőnk! Gábor először Zrinyi olvasására tanított meg, a sorok gazdag változatú ritmusára, most egy újabb finomságra hívja fel figyelmünket.

A könyv többi része ismétlés és poémia. Hangja ugyan szellemes és előkelő, egészben véve mégis kissé unalmas. Furcsa a Sík Sándor 1951-ben megjelenendő Zrinyi tanulmányából közölt részlet. Nem értjük, mert főleges. Feladata nyilván valamiféle összefoglalás; de hiszen csak nem annyira együgyű az olvasó, hogy ilyenre is szüksége volna?

Csorba Győző.

CSIPKE. Tatay Sándor novellái. (Bolyai, Budapest, 1942.) — Tíz elbeszélés. Azt a valamit, amivel az író az irodalom légkörébe emeli történeteit, egy szóval *különösnek* neveznénk. Minden elbeszélésben van valami különös: szereplő vagy esemény, s mindegyiknek a hangulata. Az első elbeszélés szereplői egy különös család, de szerepel az alakok között hóhér, kéményseprő, egy félkegyelmű, egy varázslatos leány, egy füstleány, egy betűfaló család stb. — S különösök az események, amelyek velük történnek. Az első novellában egy évek óta béna ember indulatában felkél, elpusztítja a család bekéjét megháborító kutyákat, s maga is elpusztul. Az *Arva lelkék* vallásos kisasszonya a segédhóhér felesége lesz, az *Almos délután* békés csendjében égbekéltő gazság történik két együgyű testvérrel. A *Csipke* című elbeszélés így kezdődik: „Egészen különös módon kerültünk össze Csipkével.” Csipke különben egy lány szokatlan neve. A *Háborús estében* egy véten mozdulat lelkeket ráz meg, a *Disznóölés* földöntúli eseménnyé nő a kis tanyasi gyerek lekében, a *Cukrosbolt* semmiházi Alinja megbabonáz mindenkit, az *Elpattant a hárbán* a telefonka győlt kattan, de egy szív húrja pattan el. Ebben az irányban, az elbeszélés atmoszférájának különössé tételében, a *Füstleány* jelenti a határt. Itt már a történet maga is belejátszik a különleges hangulat megteremtésébe, s a szerző maga se vállalja a felelősséget a kéményseprő meséjéért: „Lehet, hogy nem is így volt a meséje.” A két világ, a valóság és az elbeszélés világának áthidalása legkevésbé az utolsó, a *betű öl* című történetben sikerült. Kitűnően van megrajzolva az olvasásban elmerült család, de a következmény: a